

Lasioglossum brevicorne

Stäppsmaalbi

Steklar, Bin

NE NA LC DD NT VU EN CR RE

Sårbar (VU)
B2ab(iii)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Hymenoptera (steklar), **Familj:** Halictidae (vägbin), **Släkte:** *Lasioglossum* (smalbin), **Art:** *Lasioglossum brevicorne* - stäppsmaalbi (Schenck, 1870) **Synonymer:** *korthornat smalbi*, *Halictus brevicornis* Schenck, 1870

Kännetecken

Hona: Längd 6–7 mm. Huvud lika långt som brett med upphöjd munsköld och pannsköld. Pannskölden glänsande med gles punktur. Antenner mörka, svagt gula undertill i yttre halvan. Mellanryggen med mikroskulptur längst fram, sedan glänsande. Punktur ganska fin och gles ytterst på sidorna, på mitten kraftigare och ordentligt gles. Skutell glänsande med tät och kraftig punktur i en mittfåra och ytterst på sidorna, två ”kala fält”. Efterryggens mellanfält med vågor från sida till sida, når till valken som är tydligt upphöjd, avrundad och glansig. Hjärtformat fält slätt med sidolist halvvägs upp. Mellanbröstets övre runda fält glänsande med fina punkter. Vingmärke ljusgult med något mörkare kanter. Bakkroppens första ryggplåt glänsande med tät, fin punktur på sidorna men ytterst gles punktur i ett brett område på mitten. Den avsatta kanten tät och fint punkterad på sidorna, glansig och utan punkter på mitten. Andra och tredje ryggplåten glänsande, mycket tät punkterade på både skivan och den avsatta kanten. Svaga vita hårfläckar överst på sidorna av andra till fjärde ryggplåten, som kan slitas bort. Bakskenbenens sporre med fina och korta taggar.

Den ljusgula färgen på vingmärket är den bästa karaktären för att skilja honan av stäppsmaalbi från den snarlika honan av hedsmalbi *L. villosulum*, som har mörkgult vingmärke. Stäppsmaalbiet har också en mer upphöjd valk på efterryggens mellanfält än hedsmalbiet. Även pannskölden skiljer mellan arterna, glänsande med gles punktur hos stäppsmaalbiet, matt med tät punktur hos hedsmalbiet.

Hane: Längd 6 mm. Huvud något längre än brett med framskjuten och upphöjd munsköld. Pannskölden också upphöjd. Munsköldens spets ljusgul, den ljusa fläcken kan ibland vara ganska liten och diffus. Överläpp svart, käkar brungula. Antenner gula undertill, mellersta segmenten kvadratiska, lika långa som breda. Mellanrygg glänsande med kraftig och mycket gles punktur, störst mellanrum på bakre halvan. Längst ute på sidorna fin och tät punktur. Skutell glänsande med gles och kraftig punktur, två ”kala fält”. Efterryggens mellanfält med vågor från sida till sida, når till valken som är något upphöjd och glansig. Hjärtformat fält slätt och glansigt, sidolist halvvägs upp. Vingmärke ljusgult med mer eller mindre mörka kanter. Bakkroppens första ryggplåt med tät och fin punktur över hela, inklusive den avsatta kanten. Andra och tredje ryggplåten också med tät och fin punktur på både skivan och den avsatta kanten. Inga ljusa hårfläckar. Femte bukplåten med intryckt bakkant. Bakskenben gula i båda ändar, bakfötter gula.

Hanan liknar mest hanen av hedsmalbi *L. villosulum*. En tydlig skillnad finns i färgen på munsköldens spets, gulvit hos stäppsmaalbiet och nästan alltid mörk hos hedsmalbiet. Också färgen på vingmärket skiljer arterna åt, ljusgul hos stäppsmaalbiet och mörkgul hos hedsmalbiet. Stäppsmaalbiets hane har dessutom väldigt korta, kvadratiska, antennsegment.

Utbredning och status

Sällsynt art som är helt knuten till sandheddar och grustag i sandområden i Skåne och på Öland och Gotland, med några fynd också i Blekinge och östligaste Småland. I miljöer där artens krav väl tillgodoses kan den under högsommaren vara den dominerande smalbiarten.

Ekologi

Hittas oftast i blommande fibblor, på eftersommaren i höstfibblor *Leontodon autumnale* och rotfibblor *Hypochaeris radicata*. Möjligen helt knuten till korgblommiga växter (Scheuchl 2016). Arten tycks gynnas av större områden med gles vegetationtäckning och markstörda områden där bona anläggs i glesa aggregationer. Boparasiteras av punktblodbi *Sphcodes puncticeps* (Amiet m.fl. 2001). Om arten lever solitärt eller socialt är inte känt.

Hot

Arten förekommer lokalt och har genom sin blygsamma storlek sannolikt låg spridningsförmåga. På Revingeheds militära övningsfält och andra militära områden, där arten fortfarande är lokalt talrik, hotas den framför allt av restriktioner mot den tunga terränggående trafiken. Den uteblivna markstörning och förtätning av vegetationsskiktet som blir följden, utgör inte bara ett direkt hot mot stäppsmalbiet utan riskerar också slå undan fötterna på hela det artrika störningsberoende ekosystem som arten är en del av. I vissa områden på Gotland och Öland samt i Östra Skåne kan exploatering genom bebyggelse av sommarstugeområden utgöra ett framtida hot.

Åtgärder

Åtgärder för bevarande av stäppsmalbi består av fortsatt skötsel och underhåll av artens förekomstlokaler. På artens förekomstlokaler i Vombsänkan bör man omgående pinnharva på kända förekomstlokaler för att etablera markblottor och underlätta frösättning av artens värdväxter. I de fall arten förekommer i tåkter bör efterbehandlingen av dessa anpassas och utformas för att tillgodose artens krav. Dessa åtgärder omfattar etablerande av solbelysta sydbranter och större örtrika områden. Efterbehandling som går ut på att återföra näringsrikare fyllnadsmaterial eller plantera täktytan med träd bör helt undvikas.

Litteratur

Amiet, F., Herrman, M., Müller, A. & Neumeyer, R. 2001. *Fauna Helvetica 6. Apidae 3. Halictus, Lasioglossum*. Centre suisse de cartographie de la faune, Schweizerische Entomologische Gesellschaft. Neuchâtel. 208 pp.

Bergsten, J. 2009. Hotad fauna i Gotlands tåkter - en inventering med speciell inriktning på gaddsteklar. Länsstyrelsen i Gotlands län. Rapport om natur och miljö nr. 2009:17

Norén, L. & Franzén, M. 2009. Gaddsteklar på sandmarker i Blekinge - en inventering av nio lokaler i Olofströms, Ronneby och Sölvesborgs kommuner 2007-2008. Länsstyrelsen i Blekinge län, Rapport 2009:16.

Scheuchl, E. & Willner, W. 2016. *Taschenlexikon der Wildbienen Mitteleuropas*. Quelle & Meyer.

Sörensson, M. 2008. *Inventering av solitära bin och rödlistade insekter på Åsumfältet och före detta järnvägsövergången i Everöd/Lyngby sommaren 2007*. Kristianstad kommun. Vattenriket i fokus rapport nr 2008:04.

Författare

Anders Nilsson 2011. Niklas Johansson 2012. Göran Holmström 2016.